

Кримська республіканська установа «Кримськотатарський музей мистецтв» Crimean Tatar Museum of Arts Crimean Republican Institution

Історія музею розпочинається з організації у 1993 р. Кримськотатарської національної галереї.

Фонди його зберігають колекції образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва XVIII–XX ст. (загалом близько 6000 предметів), матеріали, що розповідають про діяльність кримськотатарського театру, музичних, танцювальних, фольклорних ансамблів тощо. Книжковий фонд музею нині нараховує майже 2000 одиниць зберігання, у тому числі видання з літератури, мовознавства, етнографії кримських татар.

Музей щорічно проводить понад 30 виставок. Виставкова діяльність направлена на збереження, вивчення і популяризацію художньої спадщини кримськотатарського народу та традиційних напрямків декоративного мистецтва, зокрема кераміки.

Кримські татари завжди ставилися до виробів із глини дуже шанобливо. Хоча кераміку використовували не так широко, як вироби з металу.

У XIX ст. кустарні ремесла під натиском промислового виробництва почали згасати. У 20–30-х роках XX ст. в містах і селах Криму була організована ціла мережа артелів і майстерень задля відродження і популяризації національних промислів. Наприклад, у бажчисарайській артілі «Ілері» виготовлялась традиційна кримськотатарська кераміка. Друга світова війна і депортація призвели до того, що ремесла, серед них і гончарне, були забуті.

Нова сторінка кримськотатарської кераміки пов'язана із Середньою Азією: 70–80-ті роки минулого століття — період керамічного буму в Узбекистані. Одними з перших, хто взяв участь у професійних виставках тих років, були кримськотатарські майстри Іззабет Аблаєв і Сейтмемет Якубов, відомі не лише виробами побутового призначення, але й монументальними роботами.

Наступний етап історії кримськотатарської кераміки спричинений поверненням народу в Крим. Починається інтенсивне вивчення і відродження традиційних промислів.

Знову оживають старовинні узори у творах Мамута Чурлу. Його декоративні тарелі вирізняються вишуканістю рисунка і благородно-стриманою гамою.

У роботах молодого художника Рустема Скибіна також відчувається глибоке знання національного орнаменту і законів його побудови.

Побутові і декоративні посудини Абдюля Сейт-Аметова вражають пластичністю форм і різноманіттям типів. Невеличкі вази, кашпо декоровані стримано і лаконічно, найчастіше у вигляді орнаментальних поясків, розташованих на плечиках.

Прекрасні своєю простотою набори для пиття Рустема Якубова. Роздивляючись його настінні композиції, мимоволі занурюєшся в атмосферу східного базару.

У музеї також зберігається серія невеличких чарівних настільних скульптур Шаміля Ільєсова, розписані яскравими кольоровими поливами потішні фігурки Рустема Абляєва, гротескні й сатиричні теракотові скульптури Абдюля Сейт-Аметова.

Пишнобарвні фігурки тварин Мамута Чурлу створені за мотивами узбецької народної іграшки. А скульптурні композиції, вази Февзі Сейтхалілова вражають фантазією і сміливістю у створенні різноманітних складних форм.

Сучасні художники-керамісти є спадкоємцями багатой культурної спадщини. Декоративна і побутова кераміка, представлена у фондах музею, підтверджує, що народне мистецтво відроджується і традиції його, збагачені сучасною тематикою, живуть і понині.

The history of the Museum started from organization of Crimean Tatar National Gallery in 1993.

There are collections of fine and decorative arts of the 18th — 20th centuries (in general about 6,000 objects), materials telling about Crimean Tatars' activities: music, dance and folk ensembles in museum funds. Now the book fund has almost 2,000 items, including Crimean Tatars' literature, linguistic and ethnography editions.

Every year museum holds over 30 exhibitions. They are organized in order to save, study and promote Crimean Tatars' art heritage and traditional arts, particularly ceramics.

Crimean Tatars always treated clay products respectfully. However ceramics wasn't so widely used as metal products.

In the 19th century artisan crafts began to decrease under industrial production pressure. To restore and popular national crafts, the whole network of artels (cooperative associations) and workshops are organized in Crimean towns and villages in twenties-thirties of the 20th century. For instance, traditional Crimean Tatars' ceramics was produced in Bakhchisarai artel *Ileri*. Crafts, including pottery crafts were forgotten because of the World War II and deportation.

New page of Crimean Tatars' ceramics is associated with Central Asia — there was a *ceramic boom* in Uzbekistan in seventies-eighties of the last century. One of the first exhibit participants were Crimean Tatars masters Izzabet Ablaev and Syitmemet Yakubov, who are known not only for their domestic products, but also the monumental ceramics.

The next stage of Crimean Tatars' ceramic history was for connected with people's return to Crimea. Intensive investigation and restoration of traditional crafts began. Ancient ornaments revive in Mamuta Churlu works. His decorative plates are remarkable for exquisite drawings, as well as noble and restrained colours.

Deep knowledge of national ornament and its construction laws are felt in Rustem Skybin's works.

Domestic and decorative tableware of Abdul Seyit-Ametov impress with their plastic forms and diversity of types. Small vases, *kashpos* (flowers pots) have neat and moderate decoration, most often as ornamental fascias on borders.

Rustem Yakubov's drinking sets are beautiful in their simplicity. Watching his wall compositions, one can dive into the eastern market atmosphere.

There are series of small charming wall sculptures of Shamal Iliasov, painted with bright glazes amusing figures of Rustem Ablaev, grotesque and satirical terracotta sculptures of Abdel Seit-Ametov in the museum.

Variegated animal figures of Mamuta Churlu are created on base of Uzbek national toy. Sculpture compositions and vases of Fevzi Seithalimov impress with their fantasy and courage in creating different complex forms.

Present-day ceramic artists are successors of the rich cultural heritage. Decorative and domestic ceramics presented in museum proves that national art is reviving and traditions enriched with modern features are still alive.

